

Linās Kojalā Baltieji rūmai ir Lietuva:

BUSHAS, OBAMA, TRUMPAS...?

**Linas
Kojala
Baltieji
rūmai
ir Lietuva:
BUSHAS, OBAMA, TRUMPAS...?**

VILNIUS 2020

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

Šį leidinį draudžiama atgaminti bet kokia forma ar būdu, viešai skelbti, taip pat padaryti viešai prieinamą kompiuterių tinklais (internete), išleisti ir versti, platinti jo originalą ar kopijas: parduoti, nuomoti, teikti panaudai ar kitaip perduoti nuosavybėn.

Draudžiama šį kūrinį, esantį bibliotekose, mokymo įstaigose, muziejuose arba archyvuose, mokslinių tyrimų ar asmeninių studijų tikslais atgaminti, viešai skelbti ar padaryti visiems prieinamą kompiuterių tinklais tam skirtuose terminaluose tų įstaigų patalpose.

ISBN 978-609-466-469-4

© Linas Kojala, 2020

© „Tyto alba“, 2020

TURINYS

PRATARMĖ

9

AMERIKA GRĮŽTA NAMO

15

JAV STRATEGIJA IR LIETUVA

87

Clintonas (1993–2001)

107

Bushas jaunesnysis (2001–2009)

125

Obama (2009–2017)

149

Trumpas (2017- ?)

181

KIEK LIKO DONKICHOTŲ
JAV UŽSIENIO POLITIKOJE

207

PRATARMĖ

Ronaldas Reaganas vadino Jungtines Amerikos Valstijas „švytinčiu miestu ant kalvos“, valstybe, į kurią žvelgia viso pasaulio akys ir kurios svarba pranoksta visas kitas.

Ne tik dėl turimos galios. Akivaizdu, kad JAV vis dar yra didžiausia pasaulio ekonomika, didžiausia pasaulio karinė galia, taigi – ir įtakingiausia valstybė. Tačiau kartu amerikiečiai suvokia, kad jų šalis visų pirma yra idėja. XVIII a. pabaigoje sukurtas unikalus politinis modelis ir visuomenės sandara, kuri gali įkvėpti, padrauginti, o gal ir nuvilti ar priversti nuogąstauti. Juk per šiuos amžius netrūko ne tik pakilimų, bet ir skaudžių duobių.

Lietuvos likimas taip pat neatsiejamas nuo JAV. Nors, atrodytų, esame toli, JAV atliko kertinį vaidmenį atkuriant ir stiprinant Lietuvos valstybę per pastarąjį šimtmetį. Situacija nesikeičia ir šiandien, kai didžioji dalis lietuvių laiko šią šalį svarbiausia partnere ir kertiniu saugumo garantu.

Jei dėl to ginčų nekyla, turėtume savęs paklausti: kodėl apie JAV žinome tiek mažai. Itin priklausydami nuo JAV užsienio politikos, ją suvokiame paviršutiniškai. Skaitydami prezidentų tezes nebandome susimąstyti apie tendencijas, kurios jas formuoja. Gali susidaryti įspūdis, kad nėra prasmės tam gaišti laiko, mat Lietuva amerikiečiams tiesiog yra pernelyg mažai reikšminga, tad tenka taikytis su tuo, ką nusprendžia kiti. Tačiau istorija rodo, kad būtent mūsų diplomatų, politikų, visuomenės veikėjų ir eilinių piliečių aktyvumas, kūrybiškumas ir gebėjimas rasti priegią prie Vašingtono sprendimų priėmėjų sustiprina Lietuvos valstybingumą.

Šios knygos tikslas – pažvelgti į šiandienines diskusijas apie JAV užsienio politiką iš šios šalies perspektyvos. Ieškodamas sąlyčio taškų su Lietuva, siekiau apžvelgti pastarųjų JAV prezidento administracijų požiūrį ir viziją. Ir atsakyti į klausimą, kaip visa tai keičia unikalus Donaldo Trumpo valdymo laikotarpis.

Įgyvendindamas šią idėją keliavau į Vašingtoną ir kitus JAV miestus, susitikau su aukščiausio rango sprendimų priėmėjais ir ekspertais, kurie padėjo nupiešti JAV užsienio politikos žemėlapi. Nesiekiau formuoti skaitytojo nuomonės – tik leisti susidaryti įspūdį, kaip mąsto JAV strategai. Juolab kad netrūko nei pozityvių detalių, nei nerimą keliančių ženklų. Visi jie sugulė į šią knygą.

Už tikėjimą, kad tai įmanoma, dėkoju leidyklai „Tyto

alba“ ir nuostabiems jos darbuotojams, patikėjusiems, kad ši idėja gali virsti kūnu. Išskirtinė padėka kolegai iš Rytų Europos studijų centro Justinui, kuris lydėjo mane susitikimuose Vašingtone ir svariai prisidėjo prie to, kad svarbiausios mintys neliktų pamirštos. Taip pat Vladimirui, davusiam vertingų pastabų dėl pirmosios teksto versijos.

Esu dėkingas ir savo *Alma mater*, Vilniaus universiteto Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutui, kuris studentams bei dėstytojams suteikia puikų išsilavinimą ir taip reikalingą laisvės siekti savo tikslų jausmą. Taip pat tėvams, kurie visuomet manimi pasiklioavę ir sudarė sąlygas pačiam atrasti savo kelią.

Tikiuosi, kad Jums, skaitytojau, ši knyga bus naudinga.

2020 metų sausis

Žmonėms ateina laikas, kai reikia ginti ne tik savo namus, bet ir tikėjimo bei žmogiškumo principus, kurie yra jų bažnyčių, jų politinių institucijų, visos jų civilizacijos pagrindas. Religijos, demokratijos ir geros valios tarp tautų saugojimas yra tokia pat kova. Tam, kad apsaugotume vieną, turime būti pasirengę apginti visus.

**Prezidento Franklino Delano Roosevelto
kreipimasis į Kongresą 1939 metais**

Daugelį dešimtmečių JAV savo pramonės sąskaita prisidėjo prie užsienio pramonės klestėjimo. Mes rėmėme kitų šalių kariuomenes apgailėtinais menkindami savo pačių karinių pajėgų gretas. Gynėme kitų valstybių sienas atsisakydami ginti savąsias ir leidome milijonines sumas užsienyje, nors JAV infrastruktūra buvo pasmerкта griūčiai ir žlugimui. Užtikrinome kitų šalių klestėjimą stebėdami, kaip gimtosios šalies gerovė, galybė ir tvirtybė tolsta už horizonto. Nuo šios dienos mūsų šalyje įsigalės nauja vizija. Nuo šios dienos laikysimės devizo „Amerika – pirmiausia!“

**Prezidento Donaldo Trumpo
inauguracijos kalba 2017 metais**

AMERIKA GRĮŽTA NAMO

Garsiajam Don Kichotui, susiruošusiam į žygį, netrūko užsidegimo. Miguelio de Cervanteso Saavedros personažą „<...> skubino mintis, koks pragaištingas pasauliui jo gaišavimas: juk tiek skriaudų ketino jis išlyginti, tiek netiesos ištaisyti, tiek nedorybių pašalinti, tiek piktybių išrauti, tiek priedermių atlikti!“*

Tarptautinėje politikoje donkichotams vietos nėra. Bent jau neturėtų būti. Jei svarstytume, kokius tikslus kelia „normali“ ar „įprasta“ šiuolaikinių valstybių užsienio politika, donkichotiškų ambicijų – o gal tiesiog to, kas vadintina svajingais miražais, – ten nerastume. Kiekviena šalis privalo apsiginti nuo išorės grėsmių; saugoti nepriklausomybę – teisę laisvai ir nevaržomai priimti sprendimus; vengti pernelyg didelių įsipareigojimų kitiems; užtikrinti, kad jos gyventojai klestėtų. Taip galėtume apibūdinti racionalų ir pragmatišką vei-

* Miguel de Cervantes Saavedra, *Don Kichotas*. Alma littera, 2015, p. 16.

kimą anarchiškoje ir sunkiai prognozuojamoje tarptautinėje politikoje.

Ši paprasta išgyvenimo formulė yra ir universaliai pritaikoma, ir labiausiai paplitusi. Valstybių dydis, geografija ar kiti aspektai lemia pasirenkamą taktiką, bet strateginiai siekiai išlieka stebėtinai panašūs. Lietuvos vadovai, nepaisant partinių ar ideologinių afiliacijų, nesunkiai sutartų dėl tokių tikslų; nesunkiai po jais pasirašytų ir prancūzai, australai ar pietų afrikiečiai.

Bet yra viena išimtis: Jungtinės Amerikos Valstijos, bent jau po 1941-ųjų, nenoromis prisiėmė atsakomybę už liberalią pasaulio tvarką. Anot garsaus JAV užsienio politikos stratego Roberto Kagano, toli gražu ne atsitiktinumas, kad pokario dešimtmečius žymi laisvosios prekybos apimčių ir pagarbos individualioms teisėms augimas, pasaulinio masto konfliktų užkardymas ir demokratijos bei tarptautinio bendradarbiavimo stiprėjimas. Maxo Roserio duomenų bazė „Our World in Data“ primena, kad globalios eksporto apimtys, palyginti su 1913-aisiais, šiuo metu yra išaugusios apie 40 kartų; 1939 metais pasaulyje buvo tik septyniolika demokratinų valstybių ir net 132 autokratijos, o 2018-aisiais demokratinėmis laikomos 99 valstybės, autokratinėmis – jau tik 80; dar šeštojo dešimtmečio pradžioje kiekvienais metais maždaug 21 iš 100 000 pasaulio gyventojų žūdavo įvairiuose kariniuose konfliktuose, o

2016-aisiais analogiškų aukų skaičius vos peržengia vieneto ribą.*

Pasaulis, nepaisant mūsų subjektyvaus ir emocinio vertinimo, dabar yra saugesnis, turtingesnis, stabilesnis nei XX amžiuje. JAV, primena Kaganas, šioje raidoje atliko milžinišką – ir itin atsakingą – vaidmenį.

Šio vaidmens amerikiečiai ilgai vengė – ir ne veltui. Jei bandytume atrasti idėją, vienijusią daugelį istorinių JAV vadovų, tai nenoras įsivelti į globalių problemų sprendimą ir kitų valstybių vaidus būtų viena tokių. Dar pirmasis JAV prezidentas George'as Washingtonas, iki šiol laikomas lyderio etalonu, savo garsiojoje atsisveikinimo kalboje (tiksliau, tekste, kuris buvo publikuojamas laikraščiuose) pabrėžė kertinį užsienio politikos principą – būtinybę išvengti permanentinių aljansų su užsienio šalimis. Suprasdamas ką tik susikūrusios JAV trapumą ir pažeidžiamumą, karinės galios stoką, taip pat mėgindamas išlaviruoti tarp britų ir prancūzų įtakos sferų ir tarpusavio kivirčų, Washingtonas nurodė vienintelę išeitį. „Europa turi daugybę interesų, kurie mažai ką mums reiškia... Kodėl, susiedami likimą su bet kuria Europos dalimi, turėtume neišvengiamai supinti savo taiką ir klestėjimą su europietiškomis ambicijomis, konkurencija, interesais, kaprizais? Mūsų

* *Our World in Data*. <<https://ourworldindata.org/war-and-peace>>

vienintelė teisinga politinė kryptis yra vengti permanentinių aljansų su užsienio pasauliu. Stiprindami savo gynybinius pajėgumus, laikinų aljansų kūrimą turėtume palikti ypač kritiškoms situacijoms.“*

Washingtono tekstas atmetė alternatyvius JAV vaidmens pasaulyje formavimo naratyvus. Pavyzdžiui, buvo tų, kurie ragino šalį susaistyti su Prancūzija, mat joje vykę revoliuciniai procesai esą sukūrė ideologinę ir moralinę dviejų valstybių jungtį prieš senąją monarchistinę pasaulį; kiti siūlė ieškoti pragmatinio konsensuso su britais, kurie buvo neabejotinai svarbiausi prekybiniai partneriai. Bet strateginis Washingtono žvilgsnis ilgalaikėje perspektyvoje akcentavo neutraliteto pranašumus.

Šią retoriką perėmė ir Washingtono sekėjai. Trečiuoju JAV vadovu tapęs Thomas Jeffersonas 1801 metų inauguracinėje kalboje pažymėjo komercinį interesą, kurio negalima sutapatinti su ilgalaikėmis šalių draugystėmis, o vėliau tai išreiškė kaip moto, kurio esmė: „Prekyba su visomis tautomis ir jokių aljansų nėra su viena iš jų“** ; tad Jeffersono prezidentavimo laikotarpis tapo Washingtono, mirusio 1799 metais, išreikštų idėjų

* *Washington's Farewell Address 1796*. <https://avalon.law.yale.edu/18th_century/washing.asp>

** Thomas Jefferson, *The Quotable Jefferson*. Princeton University Press, 2006, p. 115.

virsmu praktine politika. 1823 metais paskelbta Monroe doktrina pabrėžė, jog JAV priešinsis visų Europos šalių norui didinti įtaką Pietų ir Šiaurės Amerikoje, įskaitant kolonijų plėtrą; šeštasis prezidentas Johnas Quincy Adamsas įspėjo pasaulio platybėse neieškoti priešų – „monstrų, kuriuos reikia sunaikinti“; Woodrow Wilsonas laimėjo 1916 metų rinkimus didžiudamasis, kad neįtraukė JAV į Pirmąjį pasaulinį karą. Nors vėliau amerikiečiai, neapsikentę vokiečių skandinavų savo civilinių laivų, įsitraukė į konfliktą ir nulėmė jo baigtį, iškart po to buvo atsitraukta atgal.

JAV Senatas tuoj po karo atmetė prezidento išpuoselėtą globalios Tautų Lygos idėją, nes nenorėjo įsivelti į įsipareigojimų tolimų kraštų valstybėms pynę. Kam to reikia? Juk JAV, iš esmės per XIX a. pasiekusios savo dabartines teritorines ribas, yra supamos dviejų vandenynų, sukuriančių saugumo jausmą; jos per toli, kad būtų užpultos, per didelės, kad būtų okupuotos. Todėl būtinybės aktyviai dalyvauti tarptautinėje arenoje – bent jau kol nekyla tiesioginė grėsmė – nėra.

Žinoma, įsitraukimas į Pirmąjį pasaulinį karą šią idilę sugriovė, o nepagrįsti tarpukario optimistiniai lūkesčiai netrukus virto Didžiosios depresijos ekonomiais randais bei politinio radikalizmo Europoje ir kitur stiprėjimu. JAV gal ir galėjo kurį laiką susikoncentruoti į vidaus politikos reikalus, bet bandymai pa-

sislėpti nuo realybės su griausmu išsiveržė Perl Harbore.

Antrasis pasaulinis karas Europoje tuomet jau buvo įsibėgėjęs, o gal net artėjo prie pabaigos. Čekoslovakiją, Vengriją, Austriją, Daniją, Nyderlandus, Belgiją ir Norvegiją nušlavė vokiečių karo mašina; britai dar laikėsi, tačiau Winstonas Churchillis, sveikindamas Frankliną Delano Rooseveltą su Naujaisiais 1941-aisiais ir dėkodamas amerikiečiams už paramą, kartu neslėpė nusivylimo – visos jo pastangos įtikinti JAV tiesiogiai įsitraukti į Europos išvadavimą nuo jos pačios baubų buvo bevaisės.*

Rooseveltas gal ir būtų sutikęs, bet politikų ir visuomenės pritarimo stokota – kodėl amerikiečiams turėtų rūpėti Čekoslovakijos ar kitų tolimų ir nepažįstamų valstybių likimas? 1939 metais „Gallup“ atliko visuomenės nuomonės tyrimą, kuriame amerikiečių buvo klausama, ar JAV, matydamos Anglijos ir Prancūzijos negebėjimą atremti nacių, turėtų skelbti karą Vokietijai ir siųsti karius į Europą. Neigiamai atsakė net 71 proc. respondentų. Po metų nenorinčiųjų kariauti Senajame žemyne dalis perkopė 90 proc. Požiūrį pakeitė tik Japonijos išpuolis prieš Havajuose įsikūrusią JAV karinę bazę. Po šio įvykio skaičiai apsivertė aukštyn kojomis

* *Documents Related to FDR and Churchill*. National Archives
<<https://www.archives.gov/education/lessons/fdr-churchill>>

ir jau devyni iš dešimties amerikiečių pritarė, kad JAV paskelbtų karą Japonijai ir jos sąjungininkei Vokietijai.*

Dažnai sakoma, kad JAV užsienio politika iki šio sprendimo buvo „izoliacionistinė“; kitaip tariant, apibrėžta siekio žvelgti į pasaulio procesus per saugų atstumą. Tačiau ji veikiau buvo „normali“, akcentuojanti gana siaurus, tačiau aiškiai suprantamus nacionalinius interesus, o ne didingų idėjų paiešką. Ši strategija pasikeitė pokariu. Pasak Kagano, nuo tada tikslas „nebebuvo tik teritorinė gynyba, klestėjimas ar amerikiečių nepriklausomybė, tačiau ir liberalios pasaulio tvarkos** – kuri yra ne tik JAV, bet ir kitų valstybių interesas – įtvirtinimas“. Liberali pasaulio tvarka nėra savaiminė duotybė, suprato JAV, todėl ją reikia kurti ir puoselėti. Pavyzdžiui, amerikiečių kariai neprivalėjo likti Europoje po Antrojo pasaulinio karo, bet, pačių europiečių primygtiniu prašymu, neišskubėjo atgal (Šaltojo karo metais amerikiečių karių

* *How did Public Opinion About Entering World War II Change Between 1939 and 1941?* United States Holocaust Memorial Museum <<https://exhibitions.ushmm.org/americans-and-the-holocaust/us-public-opinion-world-war-ii-1939-1941>>

** Liberali pasaulio tvarka suprantama kaip tokia, kurioje valstybės gina demokratijos vertybes, siekia tarpusavio bendradarbiavimą grįsti teisės viršenybės, pagarbos šalių suverenitetui ir teritoriniam integralumui, taip pat žmogaus teisėms principais. Svarbų vaidmenį užtikrinant liberalios pasaulio tvarkos tvarumą atlieka tarptautinės organizacijos, tokios kaip Jungtinės Tautos, Pasaulio bankas, Tarptautinis valiutos fondas ir kitos.

skaičius Europoje varijavo nuo kiek daugiau nei 100 iki beveik 400 tūkst.; šiuo metu – apie 60 tūkst.*); amerikiečiai nedegė noru gynybai išleisti 10 proc. bendrojo vidaus produkto (BVP), bet skirdavo tokią milžinišką sumą; amerikiečiams buvo sunku suprasti, kodėl tenka grumtis dėl Korėjos ar Vietnamo, bet tai buvo daroma (vien šiuose dviejuose konfliktuose žuvo apie 95 tūkst. amerikiečių**). Rooseveltas tikėjosi, kad pasaulyje taiką užtikrins „keturi policininkai“ – JAV, Kinija, Sovietų Sąjunga ir Jungtinė Karalystė, – bet realybė buvo visiškai kitokia.

JAV prisiimta atsakomybė davė rezultatų. JAV buvimas Europoje užkardė polinkį konfliktuoti tarpusavyje ir pabaigė kruvinąjį Senojo žemyno periodą. Nors pokačio metais pirmieji amerikiečių bandymai padėti Europai stotis ant kojų nebuvo vaisingi, JAV valstybės sekretorius George'as Marshallas 1947 metų birželį Harvardo universitete pasakytoje kalboje atvėrė duris neregėtam projektui – planui, turinčiam ekonomiškai išgelbėti ant socioekonominio ir politinio chaoso ribos balansuojantį žemyną. Tam JAV skyrė milžinišką sumą pinigų – 1948–1952 metais šešiolikai Europos šalių teko per 14,3 mlrd. JAV dolerių, kurie 2019-aisiais atitiktų 153 mlrd.

* *US Forces in Europe (1945–2016) Historical View. United States European Command.* <<https://www.eucom.mil/doc/35220/u-s-forces-in-europe>>

** *America's Wars Fact Sheet. Veterans Affairs.* <https://www.va.gov/opa/publications/factsheets/fs_americas_wars.pdf>

JAV dolerių. Didžiausią paramą gavo Jungtinė Karalystė, Prancūzija, Italija ir Vakarų Vokietija, o sovietai, nors jiems parama taip pat teoriškai buvo siūloma, jos atsisakė. Planas pasiteisino su kaupu – jo įgyvendinimo pabaigoje, 1952 metais, Europos ekonomikos produktyvumas buvo dvigubai didesnis nei prieškarui. Kadangi po truputį pavyko atkurti Vakarų Europos gerovę, iš ten ėmė trauktis ir komunizmo šešėlis.

Greta to buvo įkurtos tarptautinės organizacijos – nuo Jungtinių Tautų ir NATO iki Pasaulio prekybos organizacijos, – kurios sukūrė diplomatinius bendradarbiavimo mechanizmus; JAV laivynas, kuriam išleidiama milijardai dolerių, užtikrino saugią laivų prekybą bei globalios ekonomikos stabilumą.

Viso to vaisiai – saldūs; iki 1950-ųjų globalus BVP ištisus amžius augdavo po mažiau nei 1 proc. per metus, o pokariu tempai patrigubėjo; nors JAV BVP dalis globalioje ekonomikoje per Šaltąjį karą sumenko nuo trečdalis iki maždaug penktadalio*, tai nebuvo nei pralaimėjimas, nei silpnėjimas. JAV kitų šalių ekonomikos augimą, stiprėjančią rinką, augantį vartojimą, didesnę polinkį importuoti prekes, taip pat ir iš JAV, matė ir kaip savo interesą.

* *American Foreign Policy Evolution: The New World Order.*
2015 m. kovo 18 d. <<https://www.valuwalk.com/2015/03/american-foreign-policy-vs-gdp>>

Politika ir ekonomika, pasirodo, gali būti naudinga ne vienam ar keliems, o daugeliui veikėjų. Bet tik tuo atveju, jei kas nors imasi lyderystės užtikrinti bendras žaidimo taisykles. Naivu teigti, kad visi sprendimai pasiteisino, tačiau tikruosius jų kaštus galėtume įvertinti tik žinodami, kas būtų buvę to nedarant apskritai. Liberali tvarka padėjo ir pačioms JAV ne tik pragmatiniu požiūriu, bet ir dėl to, kad įprasmino svarbų JAV identiteto bruožą – savo išskirtinumo supratimą.

• • •

Amerikietiškojo išskirtinumo koncepcija – tai teorija, kad JAV yra kitokia šalis nei visos kitos, nes revoliucijos metu išsivadavo iš Europos valstybių monarchinės kontrolės ir sukūrė demokratiją tarsi ant tuščio balto popieriaus lapo. Dar XIX amžiaus viduryje prancūzų intelektualas Alexis de Tocqueville'is konstatavo, kad „amerikiečių situacija yra išskirtinė, ir turbūt niekada jokia demokratiška visuomenė neturės tokių pat sąlygų“.* Tad JAV yra tarsi pirmoji visiškai nauja, federalinius valdymo principus įdiegusi šalis pasaulyje. Tai ilgainiui paskatino amerikietiškosios ideologijos formavimąsi, grindžiamą laisvės, egalitarizmo, individualizmo, respublikonizmo, demokratijos ir laisvosios rinkos principais.

* Alexis de Tocqueville, *Democracy in America*. Vintage Books, 1945, p. 418.

Kaip Billo Clintono požiūrį į Baltijos šalis pakeitė kelionė traukiniu gurkšnojant arbatą iš *samovaro*? Kokį Lietuvai svarbų sprendimą Baltųjų rūmų Ovaliajame kabinete priėmė George'as W. Bushas? Kodėl Lietuvos prezidentė nepanoro susitikti su Baracku Obama? Kas mūsų laukia Donaldso Trumpo eroje?

Tai plačiajai skaitytojų auditorijai skirta knyga apie kintantį JAV vaidmenį pasaulyje, prezidentų mąstymą formuojant užsienio politiką, taip pat JAV ir Lietuvos santykių praeitį, dabartį bei ateitį. Galingiausios pasaulio valstybės lyderiams sprendžiant su Baltijos šalimis susijusius klausimus dažniausiai paaiškėdavo, kad JAV užsienio politika yra *donkichotiška* – siekianti platesnių tikslų nei vien pragmatiniai interesai. Vis dėlto kyla abejonų, ar šūkio „Amerika – pirmiausia!“ akivaizdoje tam neiškyla pavojų.

Keliaudamas ir dirbdamas analitinį darbą JAV knygos autorius susitiko su aukščiausio rango pareigūnais, tiesiogiai dirbusiais su JAV prezidentais bei formavusiais Vašingtono požiūrį į Lietuvą. Nuo tvirto patikinimo, kad sąjungininkų statusas neginčijamas, iki nerimo krislo, kad šiais laikais viskas pernelyg greitai keičiasi, – tokia šiek tiek dviprasmiška daugelio susitikimų nuotaika.

© DELFI / Andrius Ufartas

LINAS KOJALA – Rytų Europos studijų centro direktorius, Vilniaus universiteto Tarptautinių santykių ir politikos mokslų instituto dėstytojas, asocijuotasis ekspertas JAV Harvardo universiteto Daviso Rusijos ir Eurazijos studijų centro Derybų darbo grupėje, taip pat Užsienio politikos tyrimų institute. Gavęs prestižinę Fulbrighto stipendiją mokėsi Harvardo universitete JAV. Vadovavo tarptautiniams projektams, rengė akademinis tekstus, buvo kelių monografijų bendraautoris. Komentuoja tarptautinės politikos aktualijas Lietuvos ir užsienio žiniasklaidoje, yra parengęs tekstų ir komentarų tokioms žiniasklaidos priemonėms kaip CNN, BBC, Vokietijos, Prancūzijos, Nyderlandų visuomeniniams transliuotojams.

Knygos „Europa? Pokalbiai su prezidentais, ministrais, patarėjais ir taksistais apie mūsų ateitį“ („Tyto alba“, 2019) autorius. 2019 m. „Delfi“ portalui surengtoje apklausoje pripažintas trečiu įtakingiausiu Lietuvos visuomenininku.

ISBN 978-609-466-469-4

Pirkite internetu
www.tytoalba.lt